

ÉPÍTŐK *Hírlevél*

ARÉV Baráti Kör Egyesület Kiadványa

XVIII. évfolyam 3. szám (80) 2022. május

Megjelenik alkalmanként



ÉPÍTŐK NAPJA MEGHÍVÓ

2022. MÁJUS 27 – 28.

Tisztelettel meghívjuk Önt és munkatársait, családjukkal, barátaikkal
Együtt, a hagyományosan megrendezésre kerülő Építők Napjára.

Helyszín: **Székesfehérvári SZC Vörösmarty Mihály Technikum és Szakképző Iskola**
Székesfehérvár Balatoni u. 143. (mindkét napon)

Május 27. péntek 15.00 óra **SAKMAI NAP** Helyszín: Tornaterem fejpület tárgyaló és előtere

- előadás: **VÁROSTÖRTÉNETI ÉRDEKESSEGEK** Váczi Márk várostörténész előadása
- kiállítás: **ÉRDEKES TERVEK** Fejér Megyei Építészek Kamarája *(megtekinthető mindkét nap)*

Május 28. szombat 10.00 óra **Építők napi majális**

- Megnyitó: **Nagy János**, az ARÉV Baráti Kör Egyesület elnökségi tagja
- Köszöntő: **Kiss Lajos** az ARÉV Baráti Kör Egyesület elnöke
- Kiss József emlékdíj átadása** (A díjat átadják: néhai Kiss József gyermekei)
- ELISMERÉSEK átadása** az ARÉV BARÁTI KÖR munkájában való kiemelkedő részvételért.
- SZÓRAKOZTATÓ MŰSOR**
- ÉPÍTŐK- portré** kiállítás megnyitó TARSOLY EGYESÜLET-ARBAR közös kiállítás
11óra körül (helyszín: tornaterem fejpület tárgyaló)
- MEPHISTO ZENEKAR** koncert

Egyéb programok:

- Érdekes TOTÓ** - díjazás az iskola tanulóinak munkáiból
- Egészségmegőrzés** 10-től 14 óráig a **Magyar Vöröskereszt** Székesfehérvár Városi Szervezetének szűrőprogramja keretében vérnyomás-, vércukor mérés, és BMI mérés, tanácsadás (ingyenes) Teljes testelemező, BIOREZONANCIÁLIS vizsgálat (1.000-Ft/fő költség)
A szűrést végzi: Mohari Istvánné. Segítő: Schöffner Anikó A szűrést Székesfehérvár Önkormányzata támogatja.

Közös bográcsozás

Várjuk azon családok, baráti társaságok, cégek jelentkezését, akik eltöltenének egy kellemes napot velünk a szabadban. Minden látogató vendégünk egy tál ételre és egy pohár italra.

Főzőhely igény bejelentése: Kámán Béla 30 9791963

Biztosan a bográcsozónál:

Horváth Imre és Szöllősi Józsefné Zsófi főzőpáros
Kámán Béla a jókedvű, precíz, megfontolt mesterszakács felsőfokon.
„COLOS” Németh József, aki már tavaly is bizonyított.
Szabó Miklós és Németh Józsefné Magdika főzőpáros nálunk újoncok, bizunk bennük!
Osztotics László és Osztoticsné Julcsi a sütés nagymesterei
Tóth György és Gaskó Gyula szakácsmester baráti páros

Szeretettel várunk minden építőt és barátot: ARÉV BARÁTI KÖR EGYESÜLET

Modern épületek a Városligetben

Egy igazán szakmai kirándulás várt ránk március-én, amikor a Baráti Kör két új épület budapesti látogatását hirdette meg. Ismét a múltból eredő szakmai kapcsolatok hasznélvezői voltunk, amikor lehetőségünk adódott még az átadás előtt az **új Néprajzi Múzeum** megtekintésére. Pár szót az előzményekről: A néprajzi gyűjtemény kinőtte korábbi épületét, mely az Országházzal szemben a valamikori Kúria épületében található. A ma már 250 ezer darabos gyűjtemény bővítését és védelmét a régi épület már nem tudja biztosítani. A 34ezer m²-es új épület építése a Liget Budapest Projekt keretében készült.



Az épület generáltervezője a Napur Architech Kft., Ferencz Marcel vezető tervező és 250 mérnök munkája. A kivitelező a ZÁÉV Zrt. és a Magyar Építő Zrt.

A múzeumban magyar és nemzetközi gyűjtemények lesznek láthatók. 4500 m² állandó és 2500 m² időszakos kiállítások részére áll rendelkezésre. Az épületben elhelyezésre került még könyvtár, konferencia termek, tárgyalók. Az épület terve 2018-ban a "Világ legjobb közintézménye" díjat nyerte el. Az építmény föld felett látható része igazán egyedi és különleges, és erről a képek egyértelműen tanúskodnak.



Délután már egy működő épületet néztünk meg, ami szintén a Városligetben épült és ez év januárjában adták át. A látogatás napján tudtuk meg, hogy a zsűri fődíját nyerte el a **Magyar Zene Háza** Cannes-ban, a világ legnagyobb és legrangosabb ingatlanszakmai kiállításán, a MIPIM-en. A MIPIM Awards három évtizedes történetében először fordult elő, hogy magyar fejlesztés ilyen rangos elismerést kapjon.

A kivitelező a Magyar Építő Zrt. több mint 130 éves történetének talán egyik legszebb építészeti projektjét valósította meg. A nemzetközi tervezési pályázatot a japán Sou Fujimoto építész és nemzetközi csapata nyerte el.



A tervező elmondása szerint az épített és a természeti környezet harmonikus együttélését kívánta megteremteni terveiben, teret adni a zenei élmény és a természet találkozásának. Az épület hármass osztatú: a felszín alatti térben kapott helyet a múzeumi funkció és egy „hangdóm”, a földszinten lesznek a koncertek – a belső előadótermekhez egy szabadtéri színpad is csatlakozik –, az emeleten pedig a zenei oktatás és a könyvtár. A Magyar Zene Háza a tervek szerint ugyanis nem csak múzeum, ahol az emberi hang kialakulásától kezdve a kortárs zenéig kalauzolja a látogatót, hanem zenei workshopok, múzeumpedagógiai események, koncertek és gyermekprogramok is helyet kapnak itt. A „zenei csodák palotája” a legmodernebb, interaktív megoldásokkal várja majd a zene minden formája iránt érdeklődő vendégeit, főként a nem szakmai közönséget.



A kirándulásunk szervezőinek köszönhetően lehetőségünk nyílt a hangdómban egy bemutató megtekintésére. A Hangdóm kör alaprajzú, félgömb formájú építmény, ami kiváló látvány- és hanghatások elérésére alkalmas. Mi a félgömb padlóján babzsákokban fekvve helyezkedtünk el és felettünk a látvány a teljes teret betöltötte. Nem is beszélve a hangokról, amelyek még jobban felerősítettek a látott kisfilm érzéseinkre gyakorolt hatását. Ezt elmesélni nem is lehet, így azt javaslom, hogy mindenki nézze meg és legyen részese ennek a feledhetetlen élménynek.

Köszönjük az egész napos programot a szervezőknek, különösen Kigyóssy Lászlónak, aki ismét vezette és irányította a csoportot, Sulák Lászlónak, aki múltbeli kapcsolatait felhasználva biztosította egy, még az üzemeltetőnek és a látogatóknak át nem adott épületbe való bejutást és a kivitelező általi bemutatását.

**Szigeti Gyula
Galambos Ottó**

Takács József ARÉV-es dolgozó, az ARÉV Baráti Kör Egyesület tagja 2022. április 16-án elhunyt. Életútjáról fia, Takács Gábor írt egy 3 részes megemlékezést. Az első részt ezen lapszámban adjuk közre. A következő két számban folytatjuk.

Takács József (1940-2022) emlékére I.

Édesapánk életereje teljében, legszebb évtizedeiben, egyben hazánk viharvert XX. századi történelmének talán legstabilabb és legnyugodtabb 3 építő évtizedében, 33 éven át (1958-1991) dolgozott a hajdani FÁÉV-nál, a későbbi ARÉV-nél, mellyel 1965-től családunk sorsa is szorosan összekapcsolódott. Mindebből mintegy két évtizedet felejtethetetlen és csodálatos fehervári gyerekkoromban az 1970-es és 1980-as években magam is átélhettem.

Ebben a személyesebb, nem tisztán a száraz adatokra korlátozott szubjektív visszaemlékezésben apu igen mozgalmas életútja 3 nagy korszakán át emellett a fehervári építő élet és régi épített világ, elmondhatatlanul boldog gyerekkorom kereteit jelentő csodálatos emberi és anyagi környezet előtt is tisztelgek.

I. Gyerek- és ifjúkora Enyingen (1940-1958)¹

Apu nagyon sokszor elmesélte, hogy indult el a háború utáni falusi félárva nincstelenségből. Az akkori Veszprém vármegye délkeleti csücskében (mely ma már Fejér megyéhez tartozik), Enyingen a világégés árnyékában cseperedett. Mikor a Vörös Hadsereg frontja keletről a Margit-vonal e részéhez, vagyis a keleti Balaton Kajári-sarkához ért, ahol az elkeseredett végküzdelem sajnos hírhedten sok áldozatot szedett az ottani összlakossághoz arányítva, 1945 elején a többi falubelivel együtt, az apa és felnőtt férfi nélkül maradt családjuk 3 kisgyerekekkel és egy ökörfogatosszerű ingóságokkal, összes élelmükkel és egy, a pólyás húguk táplálására magukkal vitt tehénnel, napokon át gyalog (!) az országúton (apu a mama szoknyájába kapaszkodva) menekültek a bombázások borzalmi között Enyingtől a Balaton keleti partjain át Felsőörsig, az akkori hatóságok által kijelölt menedékhelyre, és aztán vissza – mindezt az életük végéig meghatározó emléket apu és anyukája is annyiszor és olyan élethűen elbeszéltek, mintha magam is átéltem volna. Hasonlóképpen élete végéig kísértette apu a háborúból, ismeretlen utakról 1946-ban viharverten és betegen hazatért nyughatatlan apjuk (Takács Mihály, az enyingi Akócs malom molnára) elvesztése 1947 elején, aki sírba vitte titkait és akit alig volt alkalma (meg)ismerhetni.

A pokoli rombolás utáni új világról emlékezve apu sokat fölhozta, hogy fűtőanyag-osztáskor ő és a hajdani enyingi uraság, a saját kastélya egy kis részében a háború után is meghagyott gróf Csekönics talicskával egy és ugyanabban a sorban álltak. 7 éves korától apai nevelés hiányában, a mezei munkába korán teljesen belerokkant édesanyja fáradt keze alatt, akit szinte élete végéig (a 90-es évek elejéig) magázott, sok sorstársához hasonlóan az egyre tébolyultabban szigorodó sztálinista külvilág kötöttségeinek

elvetése, a vad és a zabolátlan szabadságszeretetet határozta meg apu csínyekben gazdag gyerekeivel az enyingi határban. Mindez a súlyos és szertelen kezdeti töltés határozta és edzette meg életrevalóságát, találékonyságát, s így egy életen át elképesztően fürge, ide-oda cikázó mozgékonyaságát és ellenállóképességét is.

„Pályaválasztása” akkoriban neki sem volt: az általános iskolát így-úgy elvégezve, Enyingen apu a falusi szatócsot, „a” Szedlacseket bálványozta (Szedlacsek Gábornak vegyesboltja volt a tanácsházától följebb), akivé ő maga is válni szeretett volna. Utólag kimondható: emberek között magát gyorsan kiismerő csavaros észjárásához, emberekkel gyorsan szót érteni és jól bánni képes szervezőképességéhez, mint később beigazolódott, talán a kereskedelem lett volna a legtesthezállobb szakma (melyet aztán Enyingen maradt húga a szintén a sors által ráerőltetett s nem önkéntesen választott varrónői szakma mellett, az enyhülő felvételi rendszerben kitanulva később gyakorolt is). De a kisboltos kereskedői pálya apu előtt zárva maradt, ott nem vették föl tanulónak az 1950-es évek elején. Helyette csakis az enyingi „ligeti” (a falu déli végében az országút melletti) ipari iskolába vették föl, s ott is kizárólag asztalosstanulónak, s így apu 1954-ben nagyon helyett mindhárom gyerekének kezébe minden igyekezetével becsületos szakmát adni akaró nagymamánk egyben beadta a helybeli Szántó János bútorasztalos mester kisiparos műhelyébe inasnak erővel, mint a hasonlóan szertelen Regös Bendegűzt a lókupec „patáshoz” a mamája. Ezt az akkor fájó eltérítést apu élete végéig fölhánytorgatta. De mindebből életreszóló nyereségekkel került ki. Itteni ipari iskolai tanulótársában ismerte meg néhány legrégebbi barátját, mint a sok évtizeden át családi barátként is felejtethetetlen néhai Gaál Lászlót Mezőszentgyörgyről, egy arany embert, aki élete végéig (2009) tényleg asztalosmester is maradt, ill. az ő későbbi feleségét, a Rezből akkoriban a badacsonyi állami gazdaság aligai szőlőoltvány-telepére lányként elkerült Kása Erzsébetet, aki máig jó egészséggel és fegyelmezetten tervezve komoly munkadarabokon szabadidejében otthon is gyakorolta. Inasévei alatt az Aliga és Aranypart közti akkor még beépítetlen gamásza Balaton-partokról mestere irányításával sok fát vágta ki, mint ezt a 2000-es években gyakori ottani utazásaink során mutatni szokta. Másik nagy gyerekkori bálványa az 1950-es években „Bozsi bácsi”, a környékszerre híres balatonvilágosi focista volt védhetetlen 11-eséiert, akinek fiával, Heinrich Pállal, ny. vízügyminiszterrel, Balatonvilágosi történetével és díszpolgárával 2011-ben megismerkedve utólag többször is föllemegették alakját. Nyáron akkoriban az alsótekeresi fatelepen is dolgozva apu, onnan műszak után ellőgni, mint a többi falusi gyerek, gyalog mezítláb szokott elgyalogolni (!) a „közeli” világosi Balatonban fürödni, s ezt emlegetve apu sokszor fölhozta, falusi inasként, noha csupán pénzben voltak szegények, miközben az '50-es évekbeli mindennapjaikat megszabó beszolgáltatás és folyton fenyegető padláslesöprés mellett is, anyukájuk szorgalma és embertelen sok mezei munkája folytán asztalukon tejtermék, tojás, tyúk, kacsa, disznóság mindig volt, mégis mennyire sóvárgott az ott önfeledten strandoló városi gyerekek szalvétába csomagolt szendvicse, fémkonzervből majszolt sertésmájkréme, megannyi számára akkor elérhetetlen és ismeretlen dolgai után ...

Szakmunkásvizsgáját 1957. dec. 6-án letéve, a főntebb érzékeltetett, egész életre beléégett többféle stimulusoktól vezetve szakított az enyingi múlttal, és noha keresetéből továbbra is persze támogatta falun hátrahagyott családját, egészen új utakra lépett.

¹ Nagynénénk, Szentmiklóssyné Takács Magdolnának e fejezetet fölolvassa jóváhagyta tényeinek hitelességét.

Majkon és Tatán jártunk

Április 28-án egy teljes autóbust megöltő létszámmal kirándulni indultunk.

Első útunk Majkra vezetett.



A Vértességsíri hegységben megbújó Majkpusztán találjuk a hazánkban páratlan, egykori kamalduli remeteség barokk épületcsoportját. Az idilli környezetben, egy halastótól nem messze, gyönyörű park közepén épült rendház a templommal és a 17 remetelakkal népszerű kirándulóhely.



A kamalduli szerzetesrend a bencések szigorított rendje volt. Szent Romuald alapította a XI. században az itáliai Camaldoli-ban. A rend puritán szerzetesei három év kolostori élet után visszavonultak a különálló remetelakokba, minden munkát maguk végeztek, némasági fogadalmat tettek, csak jeles ünnepeken szólhattak egymáshoz. Ruhájukról fehér bencéseknek is nevezték őket.

1733-ban a vidék birtokosa, Esterházy József alapította a kamalduli remeteséget, melynek 1200 holdas pusztát, tavakat és malmokat is adományozott. A szabadságharcot lezáró, 1711-es szatmári békét követően a Rákóczihoz hű, dunántúli nemesi családok adományából épült a némaságot fogadó kamalduli szerzetesrend majki remetesége a hallgatás szimbólumaként, mely az ellenállás egyik utolsó lehetősége volt a Rákóczi-szabadságharcot követően.

Az épületegyüttes megtervezésével Esterházy József a neves osztrák barokk építész, Franz Anton Pilgram-ot bízta meg. A remeteség épületei által körülfogott templom alapjait 1753-ban tették le, és az

alapkővel együtt a hallgatás jelképeként egy halat is elhelyeztek. Pilgram koncepciója nem valósulhatott meg maradéktalanul: az 1770-ben befejeződött építkezés során az eredetileg tervezett húsz remetelakból csak tizenhét készült el.

A házak magyar arisztokrata családok adományából épültek, donációjukat a lakók főhomlokzatán elhelyezett címerük jelzi.

Az újonnan felépült épületegyüttesnek nem sokáig örülhettek a szerzetesek, mivel II. József 1782-ben a többi renddel együtt a kamalduli rendet is feloszlatta, az épületek a császári kincstárhoz kerültek. A kolostor egy ideig posztógyár, a remetelakok pedig munkáslakások voltak, de később a magára hagyott épületegyüttes pusztulásnak indult. A villámcsapás következtében leégett templom köveit nagyrészt széthordták, értékes berendezését a környező templomokba vitték.

Az időközben újra az Esterházy család tulajdonába került birtokon álló rendházat vadászkastéllyá alakították át. A II. világháborúban jelentékeny károkat szenvedett épületegyüttesben kórház működött, majd az államosítás után középiskola és kollégium, majd munkásszálló költözött falai közé.

A 90-es években kezdődtek a helyreállítási munkálatok, a konvent épületének felújításával, 2015-ben fejeződik be a renoválás. 2015 szeptember elsején adták át a gyönyörűen felújított kolostorépületet és a díszudvart.

Az egyik remetelakban rendtörténeti kiállítás látható, belepillanthatunk az itt élő egykori kamalduliak szikár mindennapjaiba. Egy rekonstruált kis kertet is találunk gyógynövényekkel és virágokkal. Minden egyes remetelak kápolnából, dolgozószobából, hálóból, kamrából és egy kis udvarból áll.

A 2015-ben megnyílt, teljesen felújított konvent épületében, a foresteriában (erdei kolostor) látogatóközpontot alakítottak ki. Egy új állandó kiállítás eleveníti fel a remeteség 18. századi történetét, a szerzetesek életmódját, valamint II. Rákóczi Ferenc és a kamalduliak kapcsolatát. Az eredetihez igazodó történeti bútorok kaptak helyet a rendezvényekre használt terekben is, így a refektóriumban, a díszteremben, a káptalanteremben, a könyvtárszobában és a kápolnában.

Az egykori rendház legértékesebb része a stukkókkal borított régi ebédlő (refektórium), amelyet barokk freskók díszítenek.



TÁT-on az Öreg Halász Fogadóban elfogyasztott nagyon finom ebéd után indultunk tovább Tatára, hogy megnézzük a kastély program keretében felújított Esterházy-kastélyt.



A kastély méretében és művészettörténeti értékében talán nem a legjelentősebb, történetén keresztül azonban megragadható a család és a magyar történelem néhány fontos eseménye.

Falai között nem egyszer országos események zajlottak és olyan uralkodók látogattak ide, mint I. Ferenc császár és király, I. Ferenc József császár és király, II. Vilmos német császár és IV. Károly császár és király. Hadak masíroztak el falai előtt, míg a hadvezérek (pl. a szabadságharc idején Görgei Artúr) falai közt tartottak haditanácsot.

Tata 1727-ben került az Esterházy család birtokába, gróf Esterházy (I.) József országbíró ekkor vásárolta meg a tata-gesztesi uradalmat. A birtok fejlesztése az elmocsarasodott vidék lecsapolásával, és telepes jobbágyság betelepítésével kezdődött, a kastély csak később épült fel. Először a Rákóczi-szabadságharc idején romossá vált, egykori királyi vár helyén álmodta meg Esterházy (II.) Miklós a kastélyt, amelynek tervezője a tatai uradalom építészé, Fellner Jakab volt. A gróf korai halála miatt nem valósult meg az elképzelés, de az építőmestert éppen ez a terv híressé tette. Fellner megbízásai ezután szaporodtak, pozíciója megerősödött, az uradalmi építési iroda élére került, és (II.) Miklós gróf testvérének, Esterházy Károly püspöknek a pápai családi, valamint az egri püspökségi építkezéseinek is foglalkoztatták.

Végül, az 1760-as évek második felében a vár szomszédságában épült fel a kastély, amelynek munkálatai az 1770-es években fejeződtek be.

A tervező ezúttal is Fellner Jakab volt. Az épületet Esterházy (IV.) Ferenc emeltette, aki apjához hasonlóan szintén diplomataként tevékenykedett. A gróf az építkezés befejezése után rövidesen vendégül láthatta az uralkodót, aki nem egyszerűen csak látogatónak érkezett ide. 1809-ben ugyanis I. Napóleon francia császár Wagramnál győzelmet aratott, így I. Ferenc császár és király udvarával együtt menekülni kényszerült.

Az uralkodó a tatai kastélyban töltötte a békekötés előtti hónapokat, és 1809. október 14-én itt írta alá az ún. schönbrunni békét.

A kastély következő tulajdonosa gróf Esterházy (III.) Miklós kamarás volt. Bár a csákvári kastély volt kedves lakhelye, miután azt földrengés rázta meg, hosszasan tartózkodott Tatán.

A vendégek az ún. „kiskastélyban” szálltak meg. A család lakhelye az emeletes főépület volt. Az aranyozott és festett faburkolattal ellátott díszebédlőt és a nagy szalonokat a fölépcsőtől keletre, a magánlakosztályokat nyugatra helyezték el. A kastély földszintjének déli részén volt a grófi lakosztály, az emeleten pedig a grófnéi lakosztály kapott helyet. A 20. század elején alakították ki a hollandi

csempés és a márvány fürdőszobákat, amelyek ma is eredeti pompájukban láthatók.

Az igazi virágkor 1867 után következett be a kastély életében, Tata a Monarchia társasági életének központjává vált. Esterházy Miklós József gróf, maga is kiváló lovas, számos verseny győztese volt, a Lovas Egylet tagja, a bécsi Jockey Club megalapítója, a nagy falkavadászatok házigazdája. A főnemesi család saját ménessel is büszkélkedhetett.

Lóversenypályák épültek Tatán, derbiket rendeztek, és itt állították fel azt a tréningtelepet, ahol a főúri istállók lovait zsokékból kiöregedett angol trénerok készítették fel a versenyekre. A várost a „magyar Newmarket”-ként emlegették az angol mintára szervezett lovassport központja után.



A tatai kastélyszínház 1889-ben, Esterházy Miklós József idejében épül fel. A gróf gondoskodni kívánt a derbikre érkező vendégek esti szórakoztatásáról, s ennek érdekében a Fellner és Helmer céggel kastélya mellé neobarokk és neorokokó színházat építtetett.

A színházat a következő tulajdonos, Esterházy (V.) Ferenc özvegye, Lobkowitz Anna Berta 1913-ban elbonttatta, a legenda szerint ugyanis féltette a fiát a bohém világtól. Ennek ellenére fia, Esterházy (VI.) Ferenc gróf azonban mégis a művészetet választotta hivatásul, zenészerzést tanult New Yorkban, operát szerzett és szabadtéri színházat alakított Tatán az 1930-as években.

Katona történeti jelentősége volt, hogy I. Ferenc József császár és király egy diplomáciai célú, nagyszabású, II. Vilmos német császárral közös hadgyakorlat helyszínének választotta Esterházy Miklós József tatai birtokát, szálláshelyként pedig a kastélyt vették igénybe 1897. szeptember 12-15. között.

Szomorú eseményről is tanúskodnak a tatai kastély falai. IV. Károly volt császár és király 1921. október 23-án, második visszatérési kísérletének kudarca, a vesztes budaörsi csata után érkezett Tatára, Esterházy (VI.) Ferenc kastélyába. Itt a volt királyt letartóztatták, majd innen internálták Tihanyba, végül madeirai száműzetésébe.

Élményekben gazdag napban volt részünk, amelyet köszönünk a szervezőknek !

Vauverné Móder Katalin

Királyok és Szentek kiállítás megtekintése

2022. április 6-án (második csoporttal május 10-én) az AREV Baráti Kör szervezésében megtekintettük a nemrég felújított Szent István Király Múzeum által rendezett „Királyok és Szentek, az Árpádok kora” c. kiállítást. A jelentős számú jelentkezés miatt húsz fős csoportban gyülekeztünk a kiállításra. (amásodik csoport május 10-én)



A gyönyörűen felújított Fő utcai épületben Kovács Dóra tárlatvezető segítségével ismerkedtünk meg a 18 teremben kiállított történelmi és régészeti relikviákkal.



A kiállítás üzenetét mi sem foglalja jobban össze, mint a kis kísérő-kiadvány bevezető sorai, miszerint:

„A Kárpát-medencébe érkezett honfoglaló magyar törzsszövetségek Európa keresztény államaival folytatott több évtizedes fegyveres konfliktusait követően Árpád fejedelem ükunokája, I. István egy új magyar államot hozott létre. Pogány családi körből kiemelkedve a keresztény hit meggyőződéses hívévé váló Szent István alakja a valaha volt legnagyobb formátumú államférfiként él a magyar nemzet emlékezetében: a mai értelemben vett Magyarország megeremítőjét tisztelhetjük benne.”

„A kiállítás arra tesz kísérletet, hogy főbb vonalaiban bemutassa a középkori Európa legnagyobb sikertörténetének számító Árpád-kor sokszínű történelmi, régészeti, valamint szellemi-kulturális emlékeit. A korszakhoz köthető, bámulatosan gazdag hagyaték egy jelentős része Európa különböző területein szóródott szét, amelyek közül több most újra visszatért Magyarországra. Utunkon királyok és szentek kísérek minket.”

A kiállítás megtekintése után, volt munkatársunk Igari Antal, Fejér megye főépítésze hasznos és érdekes tájékoztatást adott a kiállított érméről.

Köszönjük a szervezőknek a remek programszervezést.

Nagy János

Szent István Király Múzeum Székesfehérvár, Fő utca 6.

Építészeti szöveges adalékok a volt Rendház épület felújítási és bővítési munkáihoz (néhány kiemelt szakasz az építész műszaki leírásból):

1. A beruházás tartalmának és finanszírozásának alapja:

„Magyarország Kormánya 1793/2017. (XI. 8.) számú határozatában döntött a „Királyok és szentek. Az Árpádok kora” című kiállítás a székesfehérvári Szent István Király Múzeum 8000 Székesfehérvár Fő u. 6., 266 hrsz-ú ingatlanban történő megvalósításáról. A kiállítás megrendezéséhez szükséges az épület felújítása, korszerűsítése.”

2. Székesfehérvár Megyei Jogú Város Önkormányzatának megbízása a Székesfehérvári Szent István Király Múzeum, Rendház épület felújítás és udvarbeépítés terveinek elkészítésére vonatkozó tervezési megbízást a Székesfehérvári Városfejlesztési Kft. kapta, a szerződés 2018. május 28-án jött létre. A koncepcióterv jóváhagyása 2018. július 30-án történt meg. Ezt követően az engedélyezési terv elkészült, majd ennek beruházói jóváhagyása 2018. szeptember 12-én zajlott le. Az építési és örökségvédelmi engedély véglegesítése 2018. december 20-án jött létre. A kivitelezést, a közbeszerzési folyamatot követően a Fehérép - Sasad konzorcium 2020. februárjában kezdte meg, a befejezése pedig 2022. márciusában zárta.

3. A meglévő műemléképület történelmi előzménye (Magyarország Műemlék Jegyzéke Fejér Megye):

„Zártorú beépítésben álló, szabálytalan T alaprajzú, alapincézett, kétemeletes, nyeregvetős kolostorépület, D-ről a templomhoz, Ny-ról az azonos hrsz.-on álló gimnázium (Oskola u. 7.) épülettömbjéhez kapcsolódik. Főhomlokzatának közepén enyhe kiüléssű középrizalit, az épület templom felőli oldalán kökeretes díszes gyalogkapu, törtvonalú szemöldökpárkányát domborműves jezsuita címer szakítja meg, É-i oldalán kökereteskerékvetős kocsibehajtó. Egytraktusos, oldalfolyosós, minden szinten fiókos donga, csehsüveg, illetve élkereszt boltozatos helyiségekkel. A Ny-i szárnyban stukkós, síkfödemes nagyterem. Két, fiókos dongaboltozatos lépcsőház, az egyik stukkódíszes, a másik falképekkel díszített. Középkori épületek, egy templom (Szent Jakab-templom?) és egy török dzsámi helyén a jezsuita rend építtette 1742-1756 között (építész: Paul Hatzinger). A rend 1776. évi feloszlata után tíz évig a pálos rendé volt, majd kato katonai raktár, éléstár, kórház lett. 1813-1950 között a ciszterci rendé, 1950-1978 között állami tulajdonba került, középiskolai kollégium volt, ma a Fejér Megyei Múzeumok Igazgatósága használja. 1983-1989 között felújítva.”

A tervezési program alapvetésként határozza meg a fő tartalmat, a több mint 1000 m² -es szabályozott légállapotú kiállító teret, mely alkalmas exkluzív időszaki és állandó régészeti, valamint történeti kiállítások rendezésére. A jelenleg is múzeumként működő épület fogadókészé tétele úgy kell megvalósítani, hogy közben megkülönböztetett figyelemmel kell lenni az épület műemléki értékeire is. Az épület befogad még múzeumi adminisztrációs felületeket, tartalmakat. A használati együttes új eleme a múzeumi látogatókat fogadó reprezentatív bejárat, előcsarnok és kiszolgáló terület.

4. A felújítás és bővítés alapvetései:

- Az épület rendházi kialakítása ma is meghatározó. A „T” formájú folyosó a díszudvar felé szervezett kerengőt indítja el, mely nem teljes, de a templomi kapcsolata ezt a tartalmat idézi. Az összes további elem erre a folyosórendszerre szervezett. A funkcionális helyiségek a földszinten bejárat, porta, irodák, díszterem és restaurátor műhely. Az emelet jelenlegi tartalma a kiállítótér, foglalkoztatótér, a második emelet pedig irodai terület. A struktúra leképeződik mindhárom szinten. A belső szerkesztési rendszer, annak osztása, falrendszere, eredeti szerkezeti elemei alapvetően változatlanok maradnak, mint védett történelmi értékek.
- A múzeum funkcionális alaprajzi kialakítását alapvetően határozza meg a gazdaságiudvar előcsarnokkal történő beépítése, megadva ezzel a léptéket, jelentőséget, emelkedettséget mindazt ami tisztelettel köszönti a látogatót és előkészíti az élményt ami majd a kiállításon fogadja.

Az előcsarnok megközelítése a meglévő Fő utcai kapualjon keresztül történik, melyben a történelmi kapu megnyitásával létrejön az időugrás amikor a látogató belép az épületbe, majd a megújuló múzeum kézen fogja és bevezeti az első stációba a fogadó térbe. Ez a tér alapvető funkcionális tartalmát tekintve egy előszoba, egy átmeneti zóna az utca nyüzsgése és a múzeum csendje között, itt találkozunk a recepcióval megkapva a szükséges segítséget a látogatás örömehez. Az előcsarnok funkcionális csomópont horizontális és vertikális tartalommal. A kapcsolódó galériaszintre vezető lépcső indítja a múzeumi látogatás kijelölt nyomvonalát, de ezt megelőzően elérhető a komforthoz szükséges kiszolgáló blokk. A kétszintes, több mint 8,0 m-es belmagasságú tér egy galéria szinttel osztott, melyre való feljutás fő csapása az 1,80 m széles egyenesvonalú lépcső, a párhuzamosan induló akadálymentes feljutást pedig egy 1600 kg teherbírású lift biztosítja, mely kétoldali nyithatósága révén elérhetővé teszi az összes felszíni szintet. A galéria szinthez a történelmi tömb csatlakoztatása, nyitja meg a kiállítási terek folyamatát.

5. Alapfilozófia:

Az alapelv a múzeum hosszútávú tartalmi kiteljesedéséhez szükséges épített háttér megteremtése, azáltal, hogy a történelmi épület örökségére támaszkodva korszerűen működtethető, színvonalas kiállítások befogadhatósága jöjjön létre.

A múzeum épített öröksége megszabja, bekorlátozza és egyben elindítja, inspirálja azt az alapvonalat, mely mentén a kiteljesedés megfogalmazódik. Fontos annak az ellentmondásnak az építészeti feloldása, mely az eredeti rendház funkció bezárkózó térrendszerét átfordítja a teljes nyitottság felé. A befogadó struktúrának szüksége volt egy új szélesebb kapcsolatra a külvilág felé, szüksége volt nagyobb légtérre az érkezés lelki expanziójához, mert csak így megnyílván tudunk befogadóvá válni, és a megtapasztalt élményt magunkkal vinni.

A múzeumi konkrét szellemi közelség élménye, a történelmi kapcsolat megteremtése, a tapintható informatív rezgés átélése, a dolgok megértése a valós kiállítási tárgyak fizikai közelsége révén jön létre, ennek építészeti **beágyazódását a meglévő épület és az új beépítés funkcionális, térszerkezeti és esztétikai szimbiózisa adhatja.**

Cél, hogy ezek a gondolatok az építészeti nyelven megmutatkozzanak, építészeti alázatban és anyaghasználatban testesüljenek meg. Az esztétikai rendszer, a megfogalmazható filozófia szintén a **kulturális tisztaságot** veszi alapvetésnek, ez nyilvánul meg **az építészeti szerkesztés örökségvédelmi** megközelítésén, ez érhető tetten a szeparált tömegkapcsolatokon egyaránt.

Alapvetése a tervezésnek, hogy az új beépítés erővonal struktúrája olvadjon össze a történelmi épület több évszázados lenyomatával, ezért a nagykapu főtengegyének egy leváló ága fut fel a galériára, majd örvénylik a kiállítótérben és érkezik a földszinten egyesül ismét a főtengegyel.

Fontos szerkesztési szándék volt az udvari beépítésnél, hogy a jelenlévő történelmi falak esztétikus képe az előcsarnok terében, a **látogató folyamatosan változó perspektívájából** látható legyen, így **minden pillanat jelenléte egyértelmű reprezentált státuszt jelent.**

Az új beépítés meghatározó filozófiája, a **kortárs megközelítés, mely a tartalmi, valamint geometriai egyszerűséget és szerkesztési tisztaságot helyezi előtérbe.** Fontos viszont annak a mezsgyének a megtalálása, melyben a dolgok egyszerűsítése mellett a befogadó **katartikus esztétikai és térélménnyel** tudja átélni az alkotást. A téri kompozícióhoz társultan, az átívelő egyesített térfal és tetőrendszer geometriai mozgatása, az előre haladás mentén megidézi az **egymásra épülő időrétegek** fizikai képét, azaz a **régészeti ásatások réteg képétét.**

Fontos kiemelni, hogy a tervezési munka a szakértőkkel, szakági és a feldolgozó kollégákkal együtt közel 100 fős érintettséget jelentett. A kivitelezők többszázfős csapata felsorolhatatlanul sok közreműködővel dolgozott a létrehozatalban. A beruházó és műszakiellenőr csapat is többtíz fővel volt érintve, hogy a projekt megvalósuljon.

Köszönet minden közreműködőnek!

Erdei László, Erdei Ibolya,
Karé Krisztián építésztervezők

Királyaink emlékére készült székesfehérvári érmek története

A Magyar Éremgyűjtők Egyesülete (MÉE) 1969-ben alakult budapesti központtal. Fejér megyében működik a MÉE Fejér Megyei Alba Regia Szervezete, amelyet 1968-ban hoztak létre alapítói. A helyi szervezet 1972 óta a város által szervezett Alba Regia Napok keretében egy-egy konferenciával, kiállítással és éremkiadással jelentkezett. 1986 óta pedig maga rendezi meg az Alba Regia Éremgyűjtő Találkozót. Ez először az adott év májusának harmadik, majd a továbbiakban véglegesen a második vasárnapjára esett.

A Hada Róbert, majd dr. Szabó Antal elnöksége alatti időszakban a májusi rendezvényeikhez folyamatosan éremkibocsátás is társult. Évente egy, de volt olyan esztendő, hogy kettő érmet is kiadtak.

Az 1986. év előtti időszak eseményeit a különböző aktualitásokra utaló érmek kiadása jellemezte, mint pl. a forint 1946-os megjelenésére emlékeztetők 1981-ben, 1986-ban. 1986-ban Balogh Endre javaslatára a helyi szervezet úgy döntött, - tekintettel Székesfehérvár koronázó városi rangjára – hogy a Székesfehérváron koronázott, eltemetett királyaink emlékeztetere adjanak ki érmeket.

Először azt kellett eldönteni, hogy uralkodási sorrendben, vagy egy-egy évfordulóhoz kötődjenek a kibocsátások? Adódott, hogy 1987. évre esett Luxemburgi Zsigmond koronázásának 600., halálának 550. évfordulója. Ez el is döntötte a kiadások sorrendjét!

Ezen emlékérmek terveit Fritz Mihály szobrászművész alkotta meg, míg a szükséges verőtövek elkészítését, valamint azok felhasználásával az éremverést Szabó Géza ötvösmester Éremverdejében végezték.

Fritz Mihály tanulmányait a szegedi Tömörkény István Gimnázium és Művészeti Szakközépiskolában, majd 1965-1969 között a Magyar Képzőművészeti Főiskolán végezte, ahol mestere Pátzay Pál volt.

Ezt követően több köztéri szobrot alkotott Magyarországon és külföldön, valamint mintegy kéttucatnyi egyéni és csoportos kiállításon vett részt szerte a világban. Munkásságának legkiemelkedőbb része az éremtervezés, melynek keretében közel ezer vert és öntött érmet, valamint emlékpénzt tervezett. Ezen tevékenységét több díjjal jutalmazták. Ezek közül kiemelkedik a World Coin News, Best Crown of the Year (USA), ahol a világ legszebb pénze díját nyerte el a Magyar Nemzeti Bank által kibocsátott emlékpénzekkel: 1988-ban a Világ Vadvédelmi Alap 500 Ft-os, majd 2010-ben a Világörökség, budapesti Andrássy út 5000 Ft-os emlékpénzzel.

A Szabó Géza által felvirágoztatott Szegedi Éremverde által készített érmek minőségét az is bizonyítja, hogy sokszor az Állami Pénzverdével versenyezve a legmagasabb állami megrendeléseket is elnyerte, illetve közmegegyezésre teljesítette azokat. Az ő 2018-as halálát követően fia, Szabó Tamás vette át a szokásos minőséget megtartva, korábbiánál lendületesebb és innovatív megoldások alkalmazásával.

A MÉE Fejér Megyei Alba Regia Szervezete a szegedi alkotópárossal 1986 óta folyamatosan együtt dolgozik. Az eltelt 35 évben két szakaszban, a „Székesfehérváron koronázott, eltemetett királyok” és a „Királysor” keretében 34+3 féle érmet alkottak meg. A 24 db királyéremből és a záróéremből összeállt garnitúra befejeztével sokan biztatták őket arra, hogy folytassák az éremkiadást, most már a

fehérvári koronázási, temetkezési hellyel kapcsolatba nem hozható Habsburg-házi királyok emlékének megőrkítését célzó érmekkel. A 2002-től kezdődő újabb sorozat 10. érmének, valamint záróérmének kiadására 2011-ben kerülhetett sor.

Ezen utóbbi éremsorozat befejezését követően, 2012-ben a Székesfehérvári Városi Levéltár anyagi támogatásával és gondozásában jelentették meg a Királyaink érmeken című könyvüket.

A helyi szervezet részéről Igari Antal állította össze a több évre szóló kiadási tervet, majd az egyes érmekre vonatkozóan ugyancsak az ő javaslata alapján könyvekkel, képekkel, adatokkal felkészülve adták elő az aktuális elképzeléseket, ugyanakkor Fritz Mihályra bízva a megoldást.

Az érem fő motívuma mindig a király személye volt. A művész törekedett a hiteles, korhű, ha lehet dokumentumszerű ábrázolásra. A korai Árpád-házi uralkodók esetében korabeli pénzek, pecsétek voltak a leghitelesebbek, aztán a már többnyire későbbi, de még mindig archaikus krónika-illusztrációk. Ezen szándéka mellett volt a megrendelői oldalnak is egy sajátos, de érthető igénye: a Fehérvárhoz kötődő elem, király-ábrázolás (pl. Szent István, III. Béla, Nagy Lajos), kísérő motívum (II. Géza, IV. Béla, IV. Károly, stb.). A XV. századtól már kortárs festmények is segítségére voltak, sőt a barokk kori Habsburgokról már rengeteg kép készült. Itt már nemcsak hitelt érdemlő életrajzok, de karakteres, emberközeli portrék is fennmaradtak, lehetővé téve, hogy egyéni arcvonásokkal egyéni személyiségeket lehessen megformálni.

Az egyes uralkodók korára a betűtípus megválasztásával is lehet utalni. Esetleg a kompozíció jellegével idézni egy középkori pénz stílusát, vagy éppen egy barokkos mozgalmasságú képi világot.

Így aztán nincs a sorozatnak állandó kompozíciós típusa, nincs egységes betűfajtája, szövege. Az ábrázolt személy lehet egészalakos, fél-, netán többalakos jelenet része, mellkép, vagy portré. A sorozatszerű egységes megjelenést biztosítja, hogy egyazon kézből származik, és a negatívba vésésből adódó rajzos, alacsony-plasztikájú formavilág. Állandó sorozatmotívumként az adott uralkodó által veretett pénz idézése és a sorozatjel szolgált.

A szobrász ötletvázlataiból választottak a fehérvári gyűjtők. Többnyire azt nevezték meg az elképzelések közül, amely a művész szerint is a legtöbb lehetőséggel kecsegtetett. Természetesen egy-két változtatási javaslattal is kiegészítették véleményüket. Alapvetően elfogadták Fritz Mihály valamelyik ötletét, a formai megoldást teljesen rábízták. Majd elkészítette a végső tervrajzot, amely a kiválasztott vázlatot kiérlelt formában tálalta. Ennek alapján már elképzelhető volt a leendő érem látványa.

A rajzi tervezést a gipszminta készítése követte. Fritz Mihály a negatívba vésés technikáját használta.

Ezt követően arról pozitív másolatot kellett öntenie. Ez az éremkép gipszben már valódi 3 dimenziós látványt nyújt.

Ebből az éremverdében kezdetben bronz, majd a technológia fejlődésével negatív műanyaglenyomat született. A háromszoros méretű műanyaglapról az un.. pantográfal kicsinyítették le és vésék be az eredeti méretű verőtöbe az éremkép negatívját. Ezek a verőszerszámok különleges acélból készülnek.

Ezeket először verőtő formára esztergálják, utána a verőtöveket kézi vagy félautomata másoló marókkal munkálják meg, hogy tökéletesek legyenek. Az utóbbi évek

fejlesztése módot nyújt arra is, hogy számítógépes tervezőprogramok segítségével rajzról is készítsenek verőtövet, majd érmet, de ezt a megoldást a művészi alkotás megbecsülése érdekében a királyérmek esetében nem alkalmazták.

Az előkészítő munkák elvégzése után védőgázos edzőkemencében a meghatározott magas hőmérséklet elérése után, olajban lehűtve újabb hőkezelésnek vetik alá, ahol a feszültségmentesítés megtörténik. Ezt követően a felület megmunkálása során kijavítják az esetleg még fennmaradó hibákat, majd elkészítik a próbavereteket.

A verés technológiája évszázados hagyományokra épül: egy acél gyűrűvel összefogott két verőtő közé behelyezik az előkészített lapkát, amit kézzel a nagyteljesítményű prégép alá helyeznek, és annak ütő és nyomó erejével kipréselik az érmet. Ez az úgynevezett gyűrűbe-vert technológia, ahol a gyűrű adja meg az érme harmadik oldalát.

A végleges fémérmén a formákat nem a fény-árnyék, hanem inkább a patinázással fokozott mélység-magasság tónus különbség adja. Az ezüstérmek felületi megmunkálása egyes években hagyományos, máskor un. proof (fényes-matt) technikával készült. Két érme ezüst változatánál (III. András, Károly Róbert) egyes részletek aranyozva lettek. A bronzérmek utólagos felületkezelés során kénmájazással patinázást kaptak, így az eredeti, szinte aranyszínű felületnél a kezelés időtartamától függően érik el a bronzra jellemző világosabb vagy szinte a feketébe hajló színt.

Fritz Mihály szobrászművésztől minden alkalommal megrendeltek az egyes éremoldalokról egy-egy háromszoros méretű, egyoldalas, öntött bronztányért. Ennek technológiája eltér a vert érmekétől. A pozitív mintából egyoldalas negatív öntőminta készül. Ebbe öntik a megolvasztott fémeket, majd annak lehűlését követően kézimunkával finomítják, vésik, csiszolják a felületet, javítják annak esetleges kisebb hibáit. Az éremgyűjtők egyrészt azért készítették el ezeket a példányokat, hogy a sorozat bemutatásakor a nagyméretű érmen jobban láthatók legyenek az apró részletek.

Másrészt úgy tervezték, hogy a sorozat végén ezeket felajánlják Székesfehérvár Megyei Jogú Város Önkormányzatának azzal, hogy a kialakításra kerülő Nemzeti Emlékhelyen, vagy más méltó, a nagyközönség számára is hozzáférhető helyen és körülmények között, hosszú távon kerüljenek bemutatásra a város ifjúsága, lakosai és az ide látogatók részére. Ennek megvalósítására ez évben kerülhetett sor a Szent István Király Múzeum Fő utcai épületének bővítésével. Erdei László építész invenciózus tervei alapján, a kortárs építészet szép példájaként az újonnan megvalósult szárny fogadócsarnokában rendkívül látványos módon sikerült elhelyezni az érmekeket. A királyérmek darabjainak – a könnyebb áttekinthetőség érdekében nem kibocsátási, hanem uralkodói sorrendben való – bemutatása szervesen kapcsolódik a „Királyok és szentek” múzeumi kiállításához. A numizmatika a történelem egyik segédtudománya, ezért a helyi szervezet ezzel is szolgálja Székesfehérvár kiemelkedő történelmi szerepének széleskörű ismertetését, népszerűsítését. Külön köszönet illeti a döntésben, a tervezésben és a kivitelezésben közreműködőket.

Az évente kiadandó érme darabszámát a sorozat elején úgy állapították meg, hogy megbecsülték a várható érdeklődést a konkrét igénylők ismeretében. Így fordult elő, hogy bizonyos érmekből nem mindig sikerült a veretés időpontjára a pontos eladási darabszámot meghatározni, így néhány –átmenetileg –

felesleges példány maradt. Később már csak a konkrét előzetes megrendeléshez kötötték a kibocsátást. Az érmeke sorsát befolyásolta, hogy a sorozatból a Székesfehérvári Polgármesteri Hivatal is vásárolt több tucatot protokoll ajándékozás céljából. Államfők, egyházi és világi méltóságok, híres emberek, képviselők vitték ezeken keresztül nemcsak a város, de a szervezet hírnevét is. Az éremsorozat kiadásának egészére jellemző módon azt a rendszert vezették be, hogy egyetlen alkalommal sem történt utánverés, bár néhány esetben komoly igény lett volna rá (pl. III. Béla és IV. Béla emlékérméinél). A verőtövek a szervezet archívumát gazdagítják.

Az Alba Regia Éremgyűjtő Találkozóknak, és az azon belüli éremkibocsátások mindig lehetőséget adtak arra is, hogy szakavatott előadóktól az adott uralkodóról és koráról előadást hallgassanak meg az érdeklődők. Ezek sorában voltak: dr. Fitz Jenő és dr. Fülöp Gyula régészek, a Fejér megyei Múzeumok igazgatói, dr. Kállai István egyetemi tanár, a Székesfehérvári Levéltár igazgatója, dr. Rádóczy Gyula gyógyszerész, a Magyar Numizmatikai Társaság főtákará, V. Székely György régész, muzeológus, dr. Erdős Ferenc, a Fejér megyei Levéltár igazgatója, Csomor Lajos aranyműves ötvösmester, Mózes Gergely az Egyházmegyei levéltár igazgatója, dr. Vizi László Tamás, a Kodolányi János Főiskola tanszékvezető tanára.

A találkozó kialakult rendje szerint minden alkalommal éremkiállítást is rendeztek Magyar István vezetésével, ahol a megemlékezéssel érintett uralkodó pénzeit, a vele kapcsolatos érmekeket, valamint a szervezet által kiadásra kerülő emlékérmeket, annak gipszterveit, bronztányérjait, verőtöveit mutatták be. Ezeket a kiállításokat nagyon sokszor a Magyar Nemzeti Múzeumtól, a Székesfehérvári Egyházmegyétől, és a Szent István Király Múzeumtól kapott rendkívül értékes, több esetben egyedülálló tárgyak (pénzek, emlékérmek, okiratok) tették kivételesen gazdaggá. Ezekhez minden alkalommal gazdag dekoráció társult.

Az éremkibocsátást a „Fehérvári nagyjaink” sorozatban folytatták. A 2013. évben kiadott érmekekel elindított sorozat a város nagyjait, egykori szülőiteit és azokat mutatja be, akik országos vagy nemzetközi hírnevet szerezve a legtöbbet tettek Fehérvárért, annak kulturális fejlődéséért. Az eddigi 10 érme létrehozásával is a Székesfehérvárhoz köthető történelmi és kulturális hagyományokat kívánták öregbíteni.

A 42,5 mm átmérőjű, ún. tallérméretű érmeke bronz, ezüst és sorszámozott, kétszeres vastagságú ezüst változatban készülnek.

A korábbi években a kibocsátást a gyártási költségek egy részének átvállalásával felváltva a Nemzeti Kulturális Alap pályázat formájában és Székesfehérvár Megyei Jogú Város Önkormányzata, a Fejér Megyei Önkormányzat, valamint a Magyar Nemzeti Múzeum segítette.

Az évek során kibocsátott érmekeket az egyéni gyűjtőkön kívül még a Fejér Megyei Önkormányzat, Székesfehérvár Megyei Jogú Város, valamint további szervezetek (pl. Székesfehérvári Egyházmegye, Kápolnásnyék Község Önkormányzata, Károlyi József Alapítvány, Fejér Megyei Vadászkamara) vásárolták meg ajándékozási célra.

Az előbb említett éremsorozatok tagjai kibocsátásának szakszerű előkészítése és megalapozottságának széleskörű megismertetése érdekében kibocsátási tervet állítottak össze.

Ugyanakkor a már megvalósult érmekekről részletes összefoglaló táblázatokat készítettek. (mellékletek)

Igari Antal

**Székesfehérváron koronázott és eltemetett királyok sorozat
Éremkibocsátás (1987-2001)**

Ssz.	Év	Uralkodó (uralkodás éve)	Kibocsátás aktualitása
1.	1987	Zsigmond (1387-1437)	koronázásának 600., halálának 550. évfordulója
2.	1988	I. (Szent) István (1000-1038)	halálának 950. évfordulója
3.	1989	III. István (1162-1172) II. László (1162-1163) IV. István (1163-1165)	ellenkirályok III. István adományozta a „fehérvári jog”-ot Szfvárt megyei várossá nyilvánították
4.	1989	Albert (1437-1439)	halálának 550. évfordulója
5.	1990	I. Mátyás (1458-1490)	halálának 500. évfordulója
6.	1990	Szapolyai János (1526-1540) I. Ferdinánd (1526-1564)	ellenkirályok János halálának 450. évfordulója
7.	1991	II. (Vak) Béla (1131-1141) II. Géza (1141-1162)	apa és fia uralkodóváltásának 850. évfordulója
8.	1991	II. Ulászló (1490-1516) II. Lajos (1516-1526)	apa és fia uralkodóváltásának 475. évfordulója
9.	1992	I. Károly Róbert (1308-1342)	halálának 650. évfordulója
10.	1992	I. (Nagy) Lajos (1342-1382)	koronázásának 650. évfordulója
11.	1993	IV. Béla (1235-1270)	tatárok utáni honalapítás 750. évfordulója
12.	1994	Péter (1038-1041, 1044-1046) Aba Sámuel (1041-1044)	ellenkirályok Aba Sámuel halálának 950. évfordulója
13.	1994	I. Ulászló (1440-1444) V. László (1444-1457)	ellenkirályok uralkodóváltásának 550. évfordulója
14.	1995	I. (Szent) László (1077-1095)	halálának 900. évfordulója
15.	1995	(Könyves) Kálmán (1095-1116) II. István (1116-1131)	apa és fia Kálmán koronázásának 900. évfordulója
16.	1996	III. Béla (1172-1196)	halálának 800. évfordulója
17.	1996	Imre (1196-1204) III. László (1204-1205)	apa és fia Imre koronázásának 800. évfordulója
18.	1997	I. András (1047-1060) I. Béla (1060-1063)	testvérek András koronázásának 950. évfordulója
19.	1997	II. András (1205-1235)	Aranybulla kibocsátásának 775. évfordulója
20.	1998	V. István (1270-1272) IV. (Kun) László (1272-1290)	apa és fia
21.	1999	Salamon (1063-1074) I. Géza (1074-1077)	ellenkirályok uralkodóváltásának 925. évfordulója
22.	2000	Vencel (1301-1305) Ottó (1305-1308)	ellenkirályok
23.	2000	Mária (1382-1395) II. (Kis) Károly (1385-1386)	ellenkirályok
24.	2001	III. András (1290-1301)	halálának 700. évfordulója
	2001	Záróérem	az éremsorozat összefoglalása

Királysor Éremkibocsátás (2002-2011)

Ssz.	Év	Uralkodó (uralkodás éve)	Kibocsátás aktualitása
1.	2002	Mária Terézia (1740-1780)	püspökség alapításának 225. évfordulója
2.	2003	I. Lipót (1657-1705)	szabad királyi városi cím 300. évfordulója
3.	2004	Ferenc József (1848-1916)	házasságkötésének 150. évfordulója
4.	2005	Ferenc (1792-1835) V. Ferdinánd (1835-1848)	apa és fia uralkodóváltásának 170. évfordulója
5.	2006	IV. Károly (1916-1918)	megkoronázásának 90. évfordulója
6.	2007	II. Ferdinánd (1619-1637) III. Ferdinánd (1637-1657) IV. Ferdinánd –	nagyapa, apa és fia III. Ferdinánd halálának 350. évfordulója
7.	2008	Rudolf (1576-1608) II. Mátyás (1608-1619)	testvérek uralkodóváltásának 400. évfordulója
8.	2009	II. József (1780-1790) II. Lipót (1790-1792)	–
9.	2010	Miksa (1564-1576)	–
10.	2011	I. József (1705-1711) III. Károly (1711-1740)	testvérek uralkodóváltásának 300. évfordulója
	2011.	záróérem	az éremsorozat összefoglalása

Fehérvári nagyjaink éremsorozat

Ssz.	Év	Név (életrajzi adatok)	Székesfehérvári kapcsolata	Megjegyzés (kibocsátás oka)
1.	2013	Csitáry G. Emil (1892-1970) Hóman Bálint (1885-1951)	Szfvár polgármestere, ill. parlamentari képviselője	1938-as Szt. István Emlékév 75. évf.
2.	2014	Ybl Miklós (1814-1891)	Szfváron született	születése 200. évf.
3.	2015	Semmelweis Ignác (1818-1865)	Szfváron tanult 1832-1833	halála 150. évf.
4.	2016	Vörösmarty Mihály (1800-1855)	Szfváron tanult 1811-1816, első szobra Mo-on 1855	székesfehérvári tanulmányai befejezése 200. évf.
5.	2017	Simor János (1813-1891)	Szfváron született, Szfváron tanult 1822-1827, szfvári kanonok 1851-1857	esztergomi érseki kinevezése, Ferenc József megkoronázása 150. évf.
6.	2018	Klebensberg Kuno (1875-1932)	Szfváron tanult 1885-1893, díszpolgár 1926	székesfehérvári tanulmányai befejezése 125. évf.
7.	2019	Károlyi József (1884-1934)	Fejér vm. főispánja 1917-1921	Berinkei-kormány elleni bizalmatlansági indítvány 100. évf.
8.	2020	Apponyi Albert (1846-1933)	díszpolgár 1920	díszpolgári cím adományozása 100. évf.
9.	2021	Széchenyi Viktor (1871-1945) Széchenyi Zsigmond (1898-1967)	Fejér vm. és Szfvár főispánja 1906-1917, 1924-1939 Szfváron tanult	apa és fia Széchenyi Viktor születése 150. évf.
10.	2022	Kralovánszky Alán (1929-1993)	Szfváron a királyi bazilika ásatásait vezette 1965–1972, 1988–1993	királyi bazilika ásatásai III. ütem befej., a városalapítás millenniuma 50. évf., Aranybulla kibocsátásának 800. évf.

Királysor Éremkibocsátás (2002-2011)

Ssz.	Év	Uralkodó (uralkodás éve)	Kibocsátás aktualitása
1.	2002	Mária Terézia (1740-1780)	püspökség alapításának 225. évfordulója
2.	2003	I. Lipót (1657-1705)	szabad királyi városi cím 300. évfordulója
3.	2004	Ferenc József (1848-1916)	házasságkötésének 150. évfordulója
4.	2005	Ferenc (1792-1835) V. Ferdinánd (1835-1848)	apa és fia uralkodóváltásának 170. évfordulója
5.	2006	IV. Károly (1916-1918)	megkoronázásának 90. évfordulója
6.	2007	II. Ferdinánd (1619-1637) III. Ferdinánd (1637-1657) IV. Ferdinánd –	nagyapa, apa és fia III. Ferdinánd halálának 350. évfordulója
7.	2008	Rudolf (1576-1608) II. Mátyás (1608-1619)	testvérek uralkodóváltásának 400. évfordulója
8.	2009	II. József (1780-1790) II. Lipót (1790-1792)	–
9.	2010	Miksa (1564-1576)	–
10.	2011	I. József (1705-1711) III. Károly (1711-1740)	testvérek uralkodóváltásának 300. évfordulója
	2011.	záróérem	az éremsorozat összefoglalása

Fehérvári nagyjaink éremsorozat

Ssz.	Év	Név (életrajzi adatok)	Székesfehérvári kapcsolata	Megjegyzés (kibocsátás oka)
1.	2013	Csitáry G. Emil (1892-1970) Hóman Bálint (1885-1951)	Szfvár polgármestere, ill. parlamentari képviselője	1938-as Szt. István Emlékév 75. évf.
2.	2014	Ybl Miklós (1814-1891)	Szfváron született	születése 200. évf.
3.	2015	Semmelweis Ignác (1818-1865)	Szfváron tanult 1832-1833	halála 150. évf.
4.	2016	Vörösmarty Mihály (1800-1855)	Szfváron tanult 1811-1816, első szobra Mo-on 1855	székesfehérvári tanulmányai befejezése 200. évf.
5.	2017	Simor János (1813-1891)	Szfváron született, Szfváron tanult 1822-1827, szfvári kanonok 1851-1857	esztergomi érseki kinevezése, Ferenc József megkoronázása 150. évf.
6.	2018	Klebensberg Kuno (1875-1932)	Szfváron tanult 1885-1893, díszpolgár 1926	székesfehérvári tanulmányai befejezése 125. évf.
7.	2019	Károlyi József (1884-1934)	Fejér vm. főispánja 1917-1921	Berinkei-kormány elleni bizalmatlansági indítvány 100. évf.
8.	2020	Apponyi Albert (1846-1933)	díszpolgár 1920	díszpolgári cím adományozása 100. évf.
9.	2021	Széchenyi Viktor (1871-1945) Széchenyi Zsigmond (1898-1967)	Fejér vm. és Szfvár főispánja 1906-1917, 1924-1939 Szfváron tanult	apa és fia Széchenyi Viktor születése 150. évf.
10.	2022	Kralovánszky Alán (1929-1993)	Szfváron a királyi bazilika ásatásait vezette 1965–1972, 1988–1993	királyi bazilika ásatásai III. ütem befej., a városalapítás millenniuma 50. évf., Aranybulla kibocsátásának 800. évf.

Tájékoztató a legutóbbi Hírlevél óta történeteiről, illetve a következő időszak eseményeiről

Április 5. Európa Klub Székesfehérvár meghívására a Fekete Sas Patikamúzeum kiállítását néztük meg. Rózsaméz és bajuszpedrő Patikaszerke a kaptárból címmel

Április 6-án A Fekete Sas Szálloda Történetek a múltból II. rész A Tolnai utcai Tagkönyvtár szervezésében foglalkozás vezető Nehrer György író volt.

Április 7-én a Tarsoly Ifjúsági Egyesület és az MTA VEAB Politikatudományi Munkabizottságának meghívására Az országgyűlési választás után című rendezvényen vettünk részt. vendég: Dr. Szeredi Péter történész volt.

Április 19. Európa Klub rendezvénye volt, melynek címe Jó és Rossz. Az erkölcs eredete. Az előadást Theisz György tanár úr tartotta.

Április 21-én a Tarsoly Ifjúságért Egyesület és az MTA VEAB Közéleti klub a Politikatudományi Munkabizottság a Közéleti klub programját A nemzeti problematika Vendég: Dr. Földes György, történész tartotta.

Április 26-án Európa Klub szervezésében Választások után ...címmel Tóth Zoltán választási szakértő tartott előadást

Április 29-től május 19-ig kiállítás Horváth Hella festményeiből a Fő utca 3. szám alatt.

Május 2. Tolnai utcai Tagkönyvtárban Farkas László: Fába vésett magyar történelem c. könyv bemutatója volt. A könyv Sasvári János László fadaragó életpályájáról szól.

Május 4-től 31-ig képeslap kiállítás van a Tolnai utcai Tagkönyvtárban. Csodálatos madarakat lehet megtekinteni képeslapokon. Minden érdeklődőt szeretettel várnak.

Május 6. Múzeum Aba-Novák pannóját nézzük meg. Csoportunk vezetését Ízingre Katalin művészettörténész vállalta. Találkozás: a Csók István Képtár előtt Székesfehérvár, Bartók Béla tér 1. A múzeumi sétát dr. Kissné Sinka Klára szervezi.

Május 12. (csütörtök) Kirándulás Budaiakkal Nádasdladányba. Találkozás: 10.15-kor a székesfehérvári autóbusszállomás 5-ös kocsállásánál. Busz indulása: 10:30 óra Kastélylátogatás foglalt időpontja: 12:00 óra Tárlatvezetés kb. 50 perc Belépődíj: 62-70 év között 2.400,- Ft, 70 éven felülieknek 700-1.000,-Ft között létszámtól függően. Hazaindulás: 13:35, vagy 14:00 órakor induló busszal. Érdeklődni lehet Budai Lászlóné Margit telefonján: 30/6501856.

Május 16. 17. órakor a Tolnai utcai Tagkönyvtárban Drotleff Zoltán Göröngyök c. könyvének bemutatója

Halottaink az elmúlt hónapokban

(akikről tudunk)

„Fáj a szívünk, mert itt hagyta,
Búcsú nélkül elaludta.
Halál bölcsője örökre lezárta,
Nem látunk többé soha már.
Végleg elmentél hosszú utadra,
Hangod nem halljuk többé már soha.”

Tagok:

Takács József Balatonederics

Nyugdíjasok, volt ARÉV-es dolgozók:

Pető János

Székesfehérvár

Szombati Istvánné

Székesfehérvár

Emléküket megőrizzük!



A fotókat Galambos Ottó készítette, Nádasdladány, Kastély

Kiadja: az ARÉV Baráti Kör Egyesület
Székesfehérvár Jancsár u.11. Tel: 30-749-8870
Adószáma: 18495717-1-07
Bankszámlaszám: 11736006 -20364960 -00000000
Honlap: www.arevbar.hu
Felelős szerkesztő: Galambos Ottó
Készült: 480 példányban
A sokszorosítás az APOLLÓ Nyomdában készült
Kapják: Az egyesület tagjai, nyugdíjasok, támogatók